

INNOVACIÓ I INICIACIÓ A LA INVESTIGACIÓ EDUCATIVA

Guia d'aprenentatge 1

PID_00179580

Guillermo Bautista
Santiago Estañán

Màster Universitari en Professor d'Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat,
Formació Professional i Ensenyament d'Idiomes

Assignatura d'especialitat: Orientació educativa

L'encàrrec i la creació d'aquest material docent han estat coordinats pel professor: Guillermo Bautista Pérez (2012)

Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada (BY-NC-ND) v.3.0 Espanya de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los i transmetre'ls públicament sempre que en citeu l'autor i la font (FUOC. Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya), no en feu un ús comercial i no en feu obra derivada. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

Índex

1. Concepte d'innovació educativa.....	4
2. Dimensions de la innovació educativa.....	9
3. Projectes d'innovació: agents, fases i àmbits de la innovació.....	14
4. Innovació i tecnologies de la informació i la comunicació	24
5. Bibliografia	29

1. Concepte d'innovació educativa

No iniciarem aquest mòdul fent un estudi etimològic o de significat del terme *innovació* o *innovar*. Tant els llibres com la xarxa estan plens d'aquest tipus de discussions.

Enllaços recomanats

Podeu veure, com a exemple:

<http://www.monografias.com/trabajos18/innovacion/innovacion.shtml>

<http://asesoriapedagogica.ffyb.uba.ar/?q=la-innovaci-n-educativa-una-aproximaci-n-conceptual>

Segons Angulo (2000), el concepte d'*innovació* comporta tres coses: "la creació d'alguna cosa prèviament desconeguda, la percepció de l'allò creat com a alguna cosa 'nova' i l'assimilació' d'això com a nou". Aquest mateix autor diu també que en l'àmbit de l'educació la primera i la segona condicions o criteris per considerar que s'ha produït una innovació són els que amb més freqüència ens trobem. La idea d'innovació com quelcom nou es presenta en el nostre àmbit amb molta freqüència articulada amb el fet que cal integrar aquesta innovació a la pràctica i, per tant, cal assimilar-la. La innovació és una idea percebuda com a nova per algú i a la vegada implica que aquesta novetat sigui acceptada (Angulo, 2000). Sembla que ens trobem en un moment històric en el qual el canvi està implícit en la vida de les persones i que cada vegada més forma part de l'evolució professional en qualsevol dels àmbits. També és cert que l'àmbit educatiu no s'ha caracteritzat precisament per una evolució substancial en les últimes dècades. La innovació en l'àmbit educatiu ha de conviure amb aquesta idiosincràsia i ha de estar molt a l'expectativa d'aquests canvis socials que s'estan produint, per tal de aprofitar-los de manera adient i crear sinèrgies entre aquests canvis i les possibles millores en els processos educatius.

"Encara que, en la societat, el canvi s'ha convertit en un fet corrent, les escoles continuen en gran part com sempre... Malgrat els enormes esforços fets, la institució educativa, en tots els seus nivells, ha mostrat una notable incapacitat per posar en marxa i mantenir unes formes d'ensenyament més eficaces i per crear ambients d'aprenentatge productius i estimulants per a les escoles."

(Widen, 1987)

Proposta de reflexió

Almenys durant el temps de pràctiques heu pogut contrastar les formes d'organització i de desenvolupar la tasca educativa en el vostre institut, què penseu dels canvis que hi ha hagut des que éreu alumne? Creieu que Widen té raó en la cita anterior? O contràriament, penseu que l'escola ha canviat i evolucionat per adaptar-se als canvis que també han succeït en la societat?

En aquest mòdul ens aproximarem al **concepte d'innovació com a via per al canvi que millora**. La innovació educativa busca la millora de la gestió i l'organització del centre educatiu i els processos d'ensenyament i aprenentatge a l'institut, tot tenint en compte totes les activitats que s'hi duen a terme. Per valorar o no si una innovació comporta millora, és evident que es requereix una fase d'avaluació o valoració de la innovació.

Els processos d'innovació en els instituts poden ser tan apassionants com complicats. La innovació s'enfronta a una estructura i a un coneixement previ (*background*) en els centres educatius que perdura des del segle XIX, però també a la resistència als canvis, que ja és tradicional en els col·lectius que conformen la comunitat educativa, especialment docents i famílies; per tant, podem dir, en línies generals i basant-nos en l'experiència de les últimes dècades de funcionament dels instituts, que és difícil per a l'orientador promoure i supervisar processos d'innovació. Ara bé, a la vegada aquests canvis també poden comportar un gran impuls i una oportunitat per a millorar el centre i per a motivar tots els possibles actors implicats. Si un procés d'innovació dóna resultats, i es fa una bona difusió i un bon reconeixement de la feina que els implicats han portat a terme, sens dubte engrescarà a continuar treballant en aquest sentit. Tot i així, cal ser realista i no oblidar que tot procés d'innovació comporta també una part d'experimentació. Per tant, estem exposats a la possibilitat d'errada i/o fracàs.

En realitat, la millora en els processos educatius és quelcom que és present, en diferent mesura, en les ments dels administradors educatius, dels responsables dels centres i del professorat. Es planteja com un repte permanent de tots els estaments, el que passa és que, amb més freqüència del que seria desitjable, els objectius, les metodologies i els procediments són diferents i/o estan descoordinats. Això és el que explica i afavoreix que les iniciatives innovadores, provinquin del lloc que provinquin, acabin fracassant (Gairín, 2009). En aquest mateix sentit, aquest autor també ens diu que el veritable canvi educatiu ha de considerar la combinació de les iniciatives de tots els actors implicats i que ha de ser la conseqüència d'una acció de la innovació planificada i percebuda com a necessària pels afectats. Cal considerar aquesta preparació i coordinació especialment en els plantejaments d'innovació a més gran escala o des d'una visió política; per tant, és possible plantejar processos d'innovació reeixits amb un objectiu de millora més centrat

en el centre o en l'aula, sense que hi hagi d'haver tanta confluència d'interessos i metodologia entre els diferents estaments.

En la innovació s'han de considerar tots els factors que poden portar a l'èxit i al fracàs de la iniciativa. No només els que aparentment hi estan directament implicats. Si volem innovar en activitats que es porten a terme a l'aula, no només s'han de considerar els actors i els elements que s'hi troben, sinó d'altres que poden influir-hi directament (per exemple, els altres membres del claustre, les famílies, l'entorn social, etc.). És el que Tejada (2001) denomina "contexto de intervención como configurador de la función docente". La primera part d'aquest article, recomanat més endavant com a lectura per a aquest mòdul, analitza detingudament aquest aspecte. Ara bé, encara que la funció docent, el que seria la tasca quotidiana del professor, està condicionada pel context en què es desenvolupa, el professor, la seva actuació, la seva motivació i la seva iniciativa dins l'institut seran clau perquè els processos d'innovació es desenvolupin i provoquin la millora desitjada.

En realitat, la innovació educativa és una qüestió que va més enllà del canvi metodològic o didàctic. Implica una reflexió en el pla ideològic. Per aquest motiu és molt important el paper que pot tenir l'orientador psicopedagògic en el centre, per mostrar i apropar estratègicament aquesta concepció a la resta de professorat.

Això significa, per exemple, que el professorat ha d'estar informat d'aquells projectes que es porten a terme al centre. També que l'equip directiu ha de posar els medis i disposar l'escenari perquè aquesta transferència entre el professorat tingui lloc. Moltes vegades, la falta de comunicació entre el claustre fa que es desaprofitin accions innovadores, més o menys planificades, portades a terme per un professor de manera independent. És al perfil de professor que alguns autors han denominat irònicament el "llanero solitario". Aquestes accions d'innovació podrien impregnar transversalment tot el centre. Encara que la innovació l'entenem com un procés intencional i planificat, molts canvis i millores poden sorgir també d'una forma que podríem denominar "accidental". Cal que l'orientador aprofiti aquestes situacions per disseminar la innovació a dos nivells: com a tal, perquè la major part del professorat estigui al cas i la faci seva, si és pertinent; i per tal de crear una cultura de la millora i el canvi constants entre els professors, que d'altra banda, tan poc estesa està als centres educatius.

Una característica que es dona actualment als instituts és que amb freqüència les innovacions surten de docents que atenen agrupacions d'alumnat diferents als tradicionals (aules d'acollida, aules obertes, etc.). De vegades, aquests casos tenen darrere un professor amb inquietuds envers una determinada metodologia i amb una forta motivació, i això és el que actua com a punta de llança per millorar algun aspecte del funcionament del centre o alguna dinàmica en la pràctica

docent. Cal estar predisposat i fomentar la creació de sinergies entre aquests professors i la resta del claustre i/o personal del centre.

Ens ha semblat interessant citar el resum que fa Gairín (2000) a partir de les aportacions dels principals pedagogs que podem trobar al llibre *Pedagogías del Siglo XX*, respecte de les idees sobre educació progressista i innovadora d'aquests autors. Salvant les distàncies, aquestes idees poden ser considerades i aplicades a l'actualitat.

Idees i propostes pedagògiques del segle XX per a impulsar la dimensió progressista i innovadora de l'educació

- **La diversitat de propostes dirigides a la millora educativa.** El fet educatiu com a fet sociocultural queda condicionat pels contextos en els quals es desenvolupa, la qual cosa explica la diversitat de propostes. També justifica la importància i necessitat creixent de desenvolupar propostes diferenciades que fugin de l'uniformisme estèril propi de la dimensió conservadora de l'educació.
- **Una educació renovadora no pot fer-se al marge de la implicació personal.** Tots els autors van comprometre la seva vida per uns ideals i van fer-ne un sistema de vida. Cal reconèixer en tots ells una gran influència personal i una alta capacitat per a crear i transformar els contextos educatius.
- **La importància de mantenir el nen/alumne com a referent.** La majoria dels autors reconeixen l'estudiant com a centre i base de l'acció pedagògica. Es tracta de proporcionar-li una formació completa que eviti la tendència de l'època respectiva a tan sols proporcionar coneixements; també es tracta de respectar el seu procés progressiu d'apropiació del món i que s'estimuli la seva activitat transformadora de l'entorn. Hi ha, per tant, una forta preocupació per la formació personal que sembla oblidar-se en l'actualitat.
- **La importància del professor com a professional i membre d'un equip.** L'obligació del professorat d'orientar els estudiants en una direcció intel·ligent exigeix una formació inicial diferent i de canvis organitzatius que afecten el sistema i les institucions educatives; comporta, també, una nova professionalitat que el comprometi amb la realitat.
- **La importància del mètode, tant en la seva sistematització com en la seva adaptació a les capacitats de les persones.** Les propostes són variades, en unes s'intenta respectar el creixement personal natural de la infància (M. Montessori); en d'altres, s'emfatitzen les dimensions cognitives, socials, ètiques, estètiques i físiques (F. Giner de los Rios); hi ha que consideren la cooperació, lliure expressió i investigació de l'entorn (C. Freinet) o les que aposten per una pedagogia exigent amb l'alumnat (A. S. Makarenko); però en totes les propostes es busca l'autonomia personal de l'estudiant i que sigui el protagonista del seu propi aprenentatge.
- **El compromís social.** Es detecta en moltes propostes una concepció pràctica de la formació orientada cap a la consecució d'un món just, solidari i fraternal. Enfront d'una societat insolidària, es proposa una intervenció que posi la raó i els avanços científics al servei de l'ésser humà i de la seva felicitat.

Font: Gairín (2000), a partir del llibre *Pedagogías del Siglo XX* (traducció pròpia).

Potser alguns d'aquest ideals o principis ens semblen utòpics si pensem en els instituts d'avui dia, però fora bo que des de l'orientació educativa no es perdés de vista aquest pensament pedagògic, que potser por donar sentit i llum a moltes de les propostes innovadores més realistes que puguem fer en la realitat actual dels centres de secundària.

Pot ser un bon exercici compartir amb els companys i companyes d'estudi un debat sobre els principis més aplicables actualment o sobre com s'ha de fer per dissenyar i implementar projectes d'innovació que puguin incloure, en més o menys mesura, aquests ideals.

2. Dimensions de la innovació educativa

Segons Fullan i Stiegelbauer (1991), citats per Angulo (2000), el canvi educatiu és multidimensional. Aquests autors concretament distingeixen tres dimensions bàsiques de la innovació:

- 1. Els (nous) materials.** El cas més proper que tenim a l'actualitat el podem relacionar sens dubte amb els nous suports i formats dels materials digitals, presentats als alumnes en múltiples formes i amb molts diversos objectius. Aquesta és, de ben segur, una dimensió de la innovació molt important.
- 2. Els enfocaments de l'ensenyament i l'aprenentatge.** És evident que les formes d'afrontar els processos educatius han canviat molt en els últims anys. Ja no es dona el mateix rol al professor i a l'alumne, tampoc l'etapa formativa es limita a una etapa d'educació obligatòria, sinó que el temps per a aprendre s'allarga ben arribada l'etapa adulta, per no parlar dels enfocaments que defensen la necessitat de l'aprenentatge durant tota la vida.
- 3. Les teories o creences pedagògiques.** Les teories pedagògiques evolucionen o bé apareixen nous paradigmes o perspectives que intenten reforçar o sustentar noves teories. El món de l'educació és una vasta xarxa d'idees, perspectives i teories, que es van entrelligant. Al docent li costa molt situar la seva pràctica sota un paradigma o perspectiva teòrica i, de vegades, aquest fet l'angoixa. Fins i tot en el món acadèmic, on suposadament neixen, es desenvolupen i es critiquen aquestes teories, no hi sol haver gaire consens. Als centres, encara que sembli un joc de paraules, les teories han d'anar impregnades de practicitat. Cal que les teories i creences pedagògiques que sustentin una innovació serveixin per a guiar i recolzar els passos que va donant el professorat. Aquesta és també una possible tasca en què l'orientador pot ajudar el professorat.

Segons Angulo (2000), Einer (1992) complementa les dimensions anteriors afegint-n'hi d'altres, de les quals hem destriat pel seu interès les següents:

- 1. La dimensió estructural,** que fa referència a les noves vies d'organitzar l'escola en relació amb el temps, l'espai, el paper que tenen professorat i alumnat, les funcions atorgades a cadascú i altres autors, etc.

Projecte 1x1 / eduCAT 2.0.

En relació amb aquesta dimensió, podem aportar una situació que actualment es produeix arran de la integració intensiva d'ordinadors a les aules. Els projectes d'un ordinador per nen (1x1 - <http://educat.xtec.cat/>) i ara l'eduCAT 2.0. fan que els docents es trobin amb la disposició de treballar amb el seu alumnat fent ús d'un ordinador per nen a l'aula, però les aules estàndard no han canviat de configuració, continuen sent un espai amb les cadires i les taules disposades en fileres i columnes, moltes vegades sense gaires possibilitats de fer una remodelació de l'espai. El mateix passa amb els horaris. Generalment el temps als instituts es divideix en franges temporals de 55 minuts, sense possibilitats de fer-hi canvis, atesa bàsicament la idiosincràsia dels centres i el professorat. Sens dubte, si polítiques i processos d'integració de les TIC volen arribar a un mínim nivell d'èxit i eficiències, l'Administració, la direcció dels centres educatius i el professorat en general s'hauran de plantejar processos d'innovació que vagin en la línia d'aconseguir una reformulació en els diferents aspectes d'aquesta dimensió.

Enllaços recomanats

Podeu veure alguns vídeos relacionats amb el projecte 1x1 per tal de fer-vos vosaltres mateixos una idea de com aquest projecte d'integració de les TIC està directament relacionat amb la dimensió de la innovació explicada anteriorment:

- Vídeo 1, EduCAT 1x1 de la Generalitat de Catalunya:

http://www14.gencat.cat/gencat_video/AppJava/detall.do?id=390023911032310

- Vídeo 2, Els llibres digitals a l'IES Alexandre Satorras de Mataró:

http://www.youtube.com/watch?v=PTPecVrRjE&feature=player_embedded

- Vídeo 3, Tecnovisions - Entrevista a Jordi Jubany:

http://www.youtube.com/watch?v=B_vcKMwTK5s

- Vídeo 4, El projecte 1x1. La integració de la tecnologia a l'escola:

<http://www.youtube.com/watch?v=baqiW8sOxhY&feature=related>

Malgrat que els ulls dels docents estan acostumats, en general, a percebre d'una determinada manera l'espai i el temps escolar, hi ha altres realitats que demostren que les aules es poden organitzar de diferent manera i també el temps de l'escola.

Il·lustració 1. Distribució alternativa d'una aula en un centre educatiu d'Estocolm (Suècia)

Font: Guillermo Bautista.

Il·lustració 2. Distribució de l'espai comú del centre educatiu en un Institut d'Estocolm (Suècia)

Font: Guillermo Bautista.

Proposta de reflexió

En relació amb aquest tema et proposem un exercici de reflexió sobre quins criteris s'haurien d'utilitzar a l'hora d'organitzar l'espai d'una aula. Imagina que tens capacitat per a decidir sobre la distribució d'un aula d'ordinadors al teu institut. Quina seria la millor distribució per a tu? Per què? Posaries els ordinadors amb fileres i columnes amb una pissarra al davant?, tal com està distribuïda una aula tradicional. Els distribuïries en forma d'el·lipse, en forma de cercle adaptat a l'espai de la classe? O bé els posaries de cara a la paret per tal que el professor veiés totes les pantalles? Se t'acut una altra distribució?

Pel que fa a la tecnologia, quins ordinadors posaries, de sobretaula o portàtils? Per què?

- 2. La dimensió curricular** té a veure amb la qualitat i el valor dels continguts que l'alumnat ha d'aprendre i l'articulació i posada en pràctica dels currículums prescrits per l'Administració. Sens dubte, la concreció del currículum és un dels eixos de la feina docent i a la vegada un camp en qual la innovació pot tenir un paper molt important per a la millora educativa. Per exemple, actualment l'accés a la informació i als continguts que els alumnes poden utilitzar per a aprendre coses ja no es troben centralitzats i concentrats en la veu del professor i el llibre de text. Actualment, les persones aprenem moltes coses a partir de la lectura, el visionat i l'estudi d'informació de moltes fonts diferents, que, d'altra banda, estan distribuïdes en qualsevol lloc del món. És el que avui es coneix com a coneixement distribuït. Així mateix, les modificacions en les prescripcions del currículum són també un aspecte que té relació directa amb aquesta dimensió. Les reformes curriculars impliquen canvis que també comporten necessitats d'innovar en la pràctica docent. No és el mateix fer la concreció d'un currículum fonamentant-se en els continguts d'aprenentatge (conceptes, procediments, valors, etc.) que en les competències (bàsiques, específiques, etc.).
- 3. La dimensió avaluadora** relativa, tant als processos d'ensenyament i aprenentatge com a les anàlisis i exploracions que la innovació portada a terme afecti els protagonistes de la comunitat educativa (docents, alumnat i famílies).

Realment, atesa la riquesa del procés educatiu i la diversitat de situacions amb què el professor es troba en el seu dia a dia, hauria d'afrontar la seva pràctica docent amb un esperit innovador constant. Això suposa que la capacitat d'innovació es converteix en una competència més que s'ha de posseir i que s'ha de posar en joc en el dia a dia de la tasca docent; tot plegat a banda de disposar dels coneixements necessaris per desenvolupar innovacions planificades, estratègiques i més ambicioses. A l'article de Tejada (2001) es descriu el que podria ser el perfil del professor investigador-innovador. En realitat, el que això suposa és que el professorat d'educació secundària posseeixi la capacitat d'assumir els processos de canvi i innovació com a elements inherents a la pràctica professional del docent.

Fora bo, com a exercici d'autoconeixement, que agaféssiu els coneixements, capacitats, habilitats i actituds que Tejada exposa en el seu article i us valoréssiu a vosaltres mateixos segons com us veieu com a integrants del claustre d'un institut. D'aquesta manera, podríeu fer-vos conscients dels aspectes en què destaqueu i dels aspectes que, potser, us cal potenciar més.

Aquestes noves capacitats relacionades amb la pràctica docent no han de ser enteses com una dificultat o un inconvenient, sinó com un avantatge i una oportunitat d'apoderament i autonomia per a intervenir positivament en la pràctica pròpia mitjançant aquests processos d'innovació.

A banda d'entendre què implica el procés d'innovació en un institut i també de les variables i dimensions que poden entrar en joc, també cal ser conscient, tal com ja hem apuntat abans, de la importància que el canvi i la millora estiguin acompanyats d'un procés de difusió i disseminació. L'orientador educatiu, com a figura que supervisarà i impulsarà molts d'aquests processos, també haurà d'assumir la responsabilitat que la innovació arribi al màxim de gent possible de la comunitat educativa, ja sigui del mateix centre o de portes enfora, i també que els canvis i millores es vagin consolidant més enllà del context i el grup de persones que hi estan directament implicades. Si en el centre hi ha dos professors que apliquen amb èxit la metodologia de les Webquest,¹ per exemple, cal que aquestes experiències siguin conegudes per la major part de professors possible (difusió), però també que aquesta metodologia comenci a ser utilitzada per més professorat del centre (disseminació).

Lectures recomanades

Tejada, J. (2001). "Función docente y formación para la innovación". *EDUCAME, Revista de la Academia Mexicana de la Educación* (núm. 4). [Document en línia]

<http://www.redes-cepalcala.org/inspector/DOCUMENTOS%20Y%20LIBROS/FORMACION/Funcion%20docente.pdf>

Cano, M. *Com educar avui pel demà? Proposta per un model integral de centre d'innovació educativa*. Projecte de recerca amb llicència d'estudi (modalitat A) concedida pel Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya per al curs 2007-2008. [Document en línia]

http://www.xtec.cat/~mcano/avui_x_dema/index1.html

Conferència de Miquel Àngel Prats "De la escuela analógica a la escuela digital", al blog Escuela 2.0. [Document en línia] <http://diteros.blogspot.com/>

---

¹ Una webquest és una activitat didàctica de durada variada que presenta una estructura concreta en els seus apartats (Presentació/Introducció, Tasca, Procés, Recursos, Conclusió i Crèdits). La Webquest fa un ús intensiu de la informació que el professor troba a Internet en el seu disseny, ja que diverses de les activitats plantejades en el procés per a la seva resolució es basen en la cerca d'informació a la Xarxa. En el punt 4.2 d'aquesta guia podreu aprofundir una mica més en aquesta metodologia.

3. Projectes d'innovació: agents, fases i àmbits de la innovació

Lectura recomanada

Per començar aquest apartat us convidem a llegir un post del professor Jordi Adell: <http://elbonia.cent.uji.es/jordi/2009/05/22/la-pasion-del-san-walo/>

Mes enllà de classificacions i organitzacions teòriques en relació amb el concepte i procés d'innovació, el que cal realment per assolir el desenvolupament i l'èxit de les innovacions educatives és la voluntat de tots els implicats. No només dels professors, sinó també de les administracions. En aquest sentit, les titulacions universitàries que donen accés a exercir la funció docent, com és el màster en què ens trobem, adquireixen una important responsabilitat en la formació de professionals amb una formació orientada a la innovació i la recerca, almenys a la que es relaciona amb la seva pròpia pràctica. Els principis per a la formació del docent innovador els podem trobar en l'article de Tejada que estem veient en aquest mòdul.

Així mateix, cal que les administracions educatives fomentin processos d'innovació i millora i hi donin suport. De vegades, això es confon amb la implantació general d'un determinat recurs o la decisió d'un canvi generalitzat, que sorgeix de dalt i que afecta el conjunt de professorat, famílies i centres educatius en general. Un exemple d'això pot ser el projecte 1x1 que hem vist en el punt anterior.

De vegades, aquestes decisions polítiques responen més a interessos de diferent tipus que a decisions preses amb criteris pedagògics. Cal fer un bon seguiment d'aquest tipus d'iniciatives i posar-hi molts esforços per tal que aquests projectes de canvi generalitzat provoquin realment innovacions. El perill que comporten aquests grans projectes de tipus generalitzat és que es poden malgastar molts recursos i esforços per a obtenir uns canvis i uns resultats positius molt minsos. Encara podrien tenir efectes més "devastadors" per a la pràctica educativa: fer creure o arribar a creure que fem les coses millor, quan en realitat les estem fent igual, però amb altres eines. Això també pot provocar molt desencís, desànim i malestar entre els membres de la comunitat educativa.

3.1. Fases de la innovació

Les innovacions, doncs, cal pensar-les i planificar-les bé i han de respondre a una necessitat clara de millora. En un projecte d'innovació es poden definir les fases següents:

1. **Consciència del significat** de la innovació / Motivació per a portar-la a terme. Cal entendre bé que millorar no és només canviar una situació o fer les coses d'una altra manera o amb altres mitjans, sinó millorar-la, fer-la més eficient i aconseguir més satisfacció en les persones implicades en la situació.
2. **Detecció i anàlisi** de la situació i parcel·la que ha de millorar i a què aplicarem el procés. Hem de justificar la raó de ser del projecte, el problema o situació en què vol incidir per millorar-la. Aquesta fase és la fase de que reflectirà que s'ha fet un diagnòstic acurat, de la que partirà la intervenció d'innovació. Cal una definició acurada del problema o situació per tal de millorar-la. També es pot recopilar en aquesta fase informació sobre experiències prèvies per tal d'intervenir i millorar aquesta situació, ja que aquestes experiències ens guiaran cap al camí correcte. D'aquesta manera és més fàcil no repetir errades, millorar la gestió de la innovació, etc. Caldria també pensar com es poden expressar clarament els beneficis que comportarà la innovació per a les persones implicades, per a la comunitat del centre i fer-los coneixedors d'aquests possibles beneficis.
3. Relacionar **recursos** necessaris i **persones** per a implicar. Fer els recursos tan eficients com sigui possible. En esta fase és important quantificar al màxim les previsions de recursos i persones que s'implicarà, i fer conscients els altres i a un mateix del que comporta el projecte quant a recursos i feina. Hem de veure el que ja tenim i el que hem d'aconseguir. També és important preveure quina feina desenvoluparà cada persona o grup de persones implicades directament a desenvolupar el projecte. Sovint pensem que els projectes d'innovació només els han de desenvolupar els professors, però no és així. Per exemple, tenim en l'alumnat un potencial important per a tirar endavant els projectes. Tot i que ells en poden ser els beneficiaris directes, hem de posar imaginació i creativitat (per això parlem d'innovació) i fer-los participants directes dels canvis i millores.
4. **Planificar el procés d'innovació** (objectius, metodologia, planificació del desenvolupament, pilotatge, implementació, avaluació). Cal fer aquesta planificació de manera realista i acurada. Posant terminis assumibles per a les persones implicades. Cal tenir present que amb freqüència encetem processos d'innovació sense que tinguem un temps estipulat per portar-los a terme, per tant, cal ser molt realistes per no caure ràpidament en el desànim.

5. Esforç per a **estendre** les millores al màxim nombre possible de persones i situacions. Cal tenir molt present que els resultats d'una innovació no han de quedar en l'oblit, i si han tingut bons resultats no haurien d'afectar només uns quants. Abans ja esmentàvem la importància del procés de difusió i disseminació. Els docents implicats i especialment els equips directius haurien de fer l'esforç de crear sinergies entre tots els membres de la comunitat, per tal que les innovacions es facin tan extenses com sigui possible. Cal crear espais i temps per a compartir, per a reflexionar i per a treballar en equip. Igual que es fa un pla de formació al centre, amb els objectius i els procediments pertinents per a aconseguir-los, no seria una mala idea fer un pla d'innovació, per tal de crear l'escenari favorable per a motivar a fer i difondre les innovacions. Parlem de canviar o crear la "cultura del compartir" dins del mateix centre i també entre tota la xarxa de professorat d'una determinada regió, d'un país o fins hi tot a escala mundial. Les possibilitats de comunicació que actualment donen les tecnologies, sens dubte, són una eina fabulosa perquè es produeixi aquesta interacció i intercanvi entre els professionals.

Exemples

Veieu alguns exemples del que us hem explicat:

- Pildoras de pedagogía para la innovación educativa:
<http://pedagogiadelainnovacion.blogspot.com/>
- Blog del professor Ramon Barlam:
<http://5centims5.blogspot.com/>
- Mestres al Facebook:
<http://www.facebook.com/group.php?gid=38305084598>

6. **Previsió de l'estratègia i alternatives per a superar les resistències.** Cal tenir preparats diferents camins per tal d'arribar al nostre objectiu. El més normal és trobar-se en un context "hostil" per les innovacions, amb detractors fermes i amb persones que, encara que no s'hi neguen, estan poc disposades a col·laborar en aquests projectes.
7. **Difusió honesta dels resultats** (concreció i claredat). Moltes vegades, atesa especialment una alta implicació personal o, fins i tot, una planificació no real del que volíem fer, no fem una difusió honesta del que ha representat el projecte d'innovació. Això vol dir que no expliquem les dificultats, no expliquem allò que no ha sortit bé o no ha donat els resultats previstos, o ens quedem en una explicació molt superficial del procés que hem dut a terme o dels productes o resultats aconseguits.

- 8. Assentament de les millores.** Cal pensar i posar en pràctica estratègies per a propagar la innovació amb un efecte multiplicador. Una vegada el procés d'innovació ha finalitzat, cal buscar la manera i els recursos per fer del que hem aconseguit una "millora crònica i sostenible". Cal buscar la via que permeti que els processos duts a terme per fer la innovació o que la sostenen no requereixin una injecció extraordinària i no possibilista de recursos. Pot ser que aquesta inversió sigui necessària al principi, però segur que no serà sostenible que cada vegada que vulguem portar a terme els processos que comporta la innovació tornem a requerir recursos extraordinaris als quals difícilment podrem optar.

Marcelo (1996) es refereix, en una de les seves investigacions, a un model per a afrontar els processos d'innovació denominat CBAM (*Concern Based Adoption Model*), que estableix que els processos de canvi es caracteritzen per uns determinats aspectes. A banda de conèixer les fases, ens sembla interessant tenir en compte els principis d'aquest model com a coneixement que pot ampliar la perspectiva del professor innovador o del que promou i gestiona la innovació:

- És fonamental comprendre el punt de vista dels participants en el procés de canvi.
- El canvi esdevé un procés, no un esdeveniment en un sol moment.
- És possible anticipar gran part del que esdevindrà durant un procés de canvi.
- La innovació es produeix amb diferents amplituds i extensions.
- La innovació i la implantació són dues cares de la mateixa moneda.
- Per tal de canviar alguna cosa, primer ha de canviar algú: atenció als professors.
- Qualsevol persona pot facilitar el canvi.

3.2. Els agents de la innovació

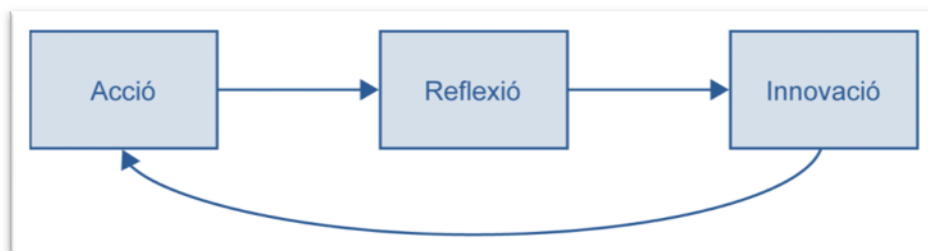
És important prendre consciència de tots els actors i elements que poden tenir a veure amb un procés d'innovació. En la innovació educativa, amb més o menys afectació, tots aquests actors i elements es veuen implicats; per tant, cal conèixer-ne les característiques en relació amb els processos de canvi i millora.

1) *El professorat*

És evident que el professorat té un paper determinant en els processos d'innovació. Podem dir perfectament que sense el seu convenciment i implicació és impossible portar a terme aquests

processos. Per la seva implicació el professor ha de ser un “element actiu i sensible” a la innovació. Al professorat se li exigeix que sigui un professional reflexiu envers la seva pràctica i això implica adonar-se d'allò que cal canviar o millorar.

Il·lustració 3. Cicle de la innovació mitjançant un procés reflexiu sobre la pràctica educativa

Per a ser un professional reflexiu cal articular tres elements (Sparks-Langer i Calton, 1991):

D'una banda, l'**element cognitiu**, que es refereix a tot el ventall de coneixements i estratègies que el professor té i va adquirint amb la seva experiència (coneixements sobre continguts, sobre didàctica, sobre les característiques de l'alumnat, etc.). També cal considerar l'**element crític**, que té a veure amb els aspectes ètics i morals de la tasca que desenvolupa, i en la seva implicació afectiva i de valors envers el fet educatiu. Per últim, no menys important, trobem que l'**element narratiu** també té moltes implicacions en la pràctica reflexiva. Aquest element té a veure amb els relats que el docent construeix sobre la seva pròpia experiència a l'aula i quina és la pròpia comprensió del que allà ocorre.

L'actitud del professorat és fonamental a l'hora de posar en marxa un procés d'innovació i també d'investigació, tal com es diu a la *Guia d'aprenentatge 2*. En aquest sentit, s'espera que el professorat:

- Mostri curiositat intel·lectual.
- Estigui motivat per afrontar la innovació i la investigació sobre la seva pròpia pràctica.
- Presenti una actitud oberta cap a la indagació, no només en relació amb el que treballa, sinó amb aspectes nous que s'hi puguin incorporar com a elements de la seva pràctica.
- Tingui disposició a ser observat i avaluat per companys i altres professionals.

2) *El treballa en equip i la interacció entre els innovadors*

Tot i que és possible, la innovació no una cosa que es recomani fer en solitud. Tots els corrents i experts en parlar d'innovació ho fan com un procés que es porta a terme en grup, per part de

col·lectius o d'institucions. Els orientadors educatius o el professorat poden ser impulsors de processos de canvi per a la millora dels processos educatius, però, perquè aquests processos augmentin les possibilitats de ser efectius és completament recomanable realitzar-los des de la col·laboració. Hi ha diferents raons per tal que això sigui així:

- La innovació necessita consens del professorat per al seu desenvolupament i consolidació, tant pel que fa a la seva finalitat com al seu procediment.
- El caràcter públic i social de l'educació fa que les decisions sobre els seus diferents processos no depenguin o no hagin de dependre d'una única persona.
- Cal que la innovació tingui present el context històric de l'institut i també els seus protagonistes. La revisió del recorregut que hagi tingut el centre ens donarà informació sobre la seva evolució, el seu estil de direcció, la intensitat dels canvis que hi ha hagut, la seva idiosincràsia per a encarar diferents processos, etc. Pot ser necessari que el primer que calgui fer sigui trencar amb una cultura d'aïllament i avançar cap a la col·laboració i interacció entre el professorat, per tal que a poc a poc es vagi abandonant l'individualisme i es vagin definint metes compartides o substituint el conflicte pel consens.

Aconseguir la cohesió de l'equip de professors d'un institut és un objectiu complex, però a la vegada és un repte. El suport del màxim nombre de professors i professores és bàsic per a encetar projectes d'innovació amb la finalitat d'obtenir respostes a situacions problemàtiques.

L'èxit dels projectes d'innovació en relació amb el grup també té molt a veure amb el sentiment de pertinença al projecte i al grup.

3) *L'alumnat*

En un gran percentatge d'ocasions l'alumnat és el receptor final de les propostes d'innovació, però també amb molt freqüentment s'hi compta poc per tal que també siguin protagonistes del procés. Per a donar-li un paper important, cal implicar-lo i fer-lo conscient dels objectius dels projectes i dels canvis que comporten. No es pot oblidar que l'alumnat també carrega una "motxilla història" respecte de com es fan les coses als instituts. Penseu què pot passar si el professorat dissenya i posa en pràctica un projecte d'innovació relacionat amb diferents aspectes de com es fan les coses a les classes (globalització curricular, ús d'ordinadors, assemblees, disposició dels elements de la classe i dels horaris, etc.). Com creieu que reaccionarà l'estudiant que està molt acostumat a viure un determinat context i a seguir unes determinades pautes per a fer les coses? Per a ells també representarà un canvi important i, moltes vegades, no explicar-ho bé i no fer-los partícips pot portar al fracàs una iniciativa innovadora que, *a priori*, semblava ben plan-

tejada per part del professorat. Per exemple, per proposar una activitat d'aprenentatge col·laboratiu hem de pensar en quins coneixements tenen els estudiants per a treballar en grup i com se'ls proposa aquest tipus de treball habitualment. Els estudiants, tot i els nous plantejaments, tendiran a reproduir els patrons de comportament a què estan acostumats (repartir la feina i les tasques, consensuar poc, treballar en reunions presencials, etc.).

Si hem dit que els alumnes són els grans receptors o objectes dels projectes d'innovació també serà important que els donem un paper en l'avaluació d'aquests processos. Ells donaran informació molt valuosa per a reorientar o corregir alguns dels aspectes que no hagin sortit bé. És evident, doncs, que l'alumnat és un agent determinant en els processos de canvi i millora.

4) *L'equip directiu*

Bazarra, Casanova i García (2004) indiquen que hi ha dos models de direcció. D'una banda, el que fa una tasca purament administrativa, sense gaire implicació amb el professorat i poca presència pedagògica i activa a l'institut. De l'altra, el que sedueix el professorat amb un projecte il·lusionador que els implica i intentar fer créixer l'equip i el centre amb el seu projecte.

Per tal que l'equip directiu sigui un agent positiu en les innovacions ha de ser capaç d'impulsar i, molt sovint, de liderar el canvi, en el sentit de ser capaç de mobilitzar el grup de professors i professores en una direcció comú i engrescadora. Santos (2009) diu que "l'equip directiu ha d'exercir una influència que, sense gairebé notar-se, en silenci i de manera senzilla i constant, ha de fer madurar a qui es troba al voltant seu". Aquest mateix autor també diu que un model de direcció molt autoritari o basat en els processos administratius, més que un veritable suport al seu equip, talla la creativitat i no deixa pensar al professorat. És un *handicap* per a la innovació. Escudero (1999) diu que l'eficàcia d'un procés de desenvolupament escolar no només ve donada per la innovació i la millora dels aprenentatges dels alumnes, sinó pel desenvolupament de la capacitat organitzativa i pedagògica del centre mateix per al manteniment, la continuïtat i la institucionalització de processos de millora i canvi.

L'orientador educatiu pot tenir un paper rellevant, tant a l'hora de donar suport a l'equip directiu i d'orientar-lo dins la seva parcel·la, com a l'hora d'assessorar-lo en les diferents etapes de la innovació. Cal no perdre de vista que l'orientador educatiu serà probablement el component del claustre que més coneixements globals tingui sobre aquests processos.

3.3. La innovació oberta a l'entorn

D'altra banda, un aspecte fonamental per al desenvolupament d'un projecte d'innovació és l'obertura del professorat envers el seu entorn. El professorat d'institut ha de deixar de ser un element aïllat i infranquejable, per esdevenir un professional més transparent, col·laboratiu i amb una autoritat acadèmica coneguda i reconeguda (volem dir pedagògica, no només pel que fa als continguts de la seva especialitat de coneixement) en l'entorn social actual, en què fàcilment es poden crear connexions entre persones i organisme i xarxes professionals entre el professorat dels instituts.

Lectura recomanada

En aquest sentit, podeu revisar l'exposició del professor Mariano Fernández Enguita sobre els aspectes més importants relacionats amb les xarxes d'innovació educativa:

<http://www.slideshare.net/enguita/redes-para-la-innovacin-educativa>

El professor ha d'entendre també els projectes d'innovació com una inversió que repercutirà en la comunitat favorablement i que li serà retornada amb escreix. Aquesta dinàmica de creació de xarxa entre el professorat representa, per a la innovació educativa, un efecte multiplicador. Hi ha diferents iniciatives de xarxes i projectes que podem considerar innovadors. N'hi ha de molts temes, però una bona part de la innovació educativa gira al voltant de la integració de les TIC en els processos d'ensenyament i aprenentatge.

Lectura recomanada

Podeu veure i estudiar una xarxa de mestres i professors que dissenyen i desenvolupen projectes telemàtics amb l'objectiu fonamental d'integrar les TIC amb criteris pedagògics en els processos educatius, LACENET: <http://www.lacenet.org/joomla/>

D'aquesta manera el professorat pot fer difusió de les seves innovacions, però a la vegada rep els resultats i els suggeriments de totes les altres.

3.4. Àmbits de la innovació

Cal també que pensem en algunes idees que poden servir com a eix de les innovacions en un institut. Sovint ens adonem que hi ha moltes coses que poden millorar, sabem que hi ha oportunitats per a innovar i per a millorar, però no sabem per on tirar o sobre quin eix fer girar tot el projecte d'innovació. Hi ha moltes idees, moltes estratègies i molts mètodes que, individualment o articulats, poden servir per a portar a terme projectes d'innovació. Aquí tenim una llista amb alguns exemples a diferent nivell. Encara que uns poden implicar projectes ambiciosos i d'altres es relacionen amb activitats més específiques a l'aula, tots són vàlids:

- La globalització del currículum
- L'aprenentatge col·laboratiu entre estudiants o entre qualsevol membre de la comunitat
- La resolució de problemes
- La participació en la comunitat i el barri de l'alumnat amb algun projecte conjunt o fet des de l'escola
- El treball sense llibre de text
- Les exposicions obertes a les famílies
- L'ús de les TIC en el processos d'ensenyament-aprenentatge
- L'aprenentatge per projectes de treball
- La revista escolar o revista d'un àrea
- ...

Per acabar aquest apartat, apuntem una sèrie de projectes d'innovació que poden servir com exemple dels que vosaltres podreu fer al vostre centre educatiu. Alguns són més complets i encertats que d'altres. De fet, els posem aquí, extrets de la xarxa, per tal que pugueu fer-ne una anàlisi crítica, a partir del que hem treballat en aquesta guia. Podeu observar els punts forts i febles que tenen relació amb el que ha de ser una innovació, si són o no sostenibles en un entorn com el nostre, si plantegen i consideren totes les fases que hauria de tenir una innovació de manera correcta, etc.

Enllaços recomanats

- Projecte Espurna:
<http://www.espurna.cat/>
- Co-Teaching for Inclusion Project for School Innovation:
http://www.youtube.com/watch?v=cQUKAKZU5Nk&feature=player_embedded
- La lectura como disfrute y como vía de conocimiento:
<http://centros5.pntic.mec.es/ies.ramon.olleros/biblioteca/proyecto.htm>
- Somos de colores:
<http://es.calameo.com/read/000177931d0697dc59a44>
- Proyecto HEDA en el IES Alhaken II - Hermanamientos Escolares con Descartes desde Andalucía:
<http://descartes.cnice.mec.es/heda/proyectos/materiales/hedaalhaken.pdf>

4. Innovació i tecnologies de la informació i la comunicació

En l'última part d'aquesta primera guia volem incidir amb especial atenció en els aspectes relacionats amb una via d'innovació que cada vegada té més presència i més acceptació en l'àmbit educatiu: la integració de les tecnologies de la informació i la comunicació en la gestió i organització dels centres i també en els processos d'ensenyament i aprenentatge.

Per les seves possibilitats, les TIC representen un element amb molts potencials per a convertir-se en eina i medi per a promoure i aconseguir una millora en molts aspectes de l'educació secundària

Les TIC per si mateixes no provoquen innovació. És cert, però, que com a mínim la seva presència a les aules i als centres sí que suposen una distorsió, especialment per al professorat. Per tal que les TIC esdevinguin un element impulsor de millora han d'integrar-se de manera natural i invisible a l'aula i a l'escola.

4.1. Innovació en l'organització del centre amb TIC

En l'àmbit organitzatiu les TIC poden impregnar la gestió i els processos en els instituts. Aquesta integració en la qüestió organitzativa pot anar des de la gestió i emmagatzematge dels expedients dels alumnes fins a la creació d'una eina de distribució d'informació per a la comunitat educativa. La integració de les eines digitals als instituts des del punt de vista de l'organització, la gestió i l'ús que en faci el professorat amb aquestes finalitats també pot comportar el pas previ a la seva integració a les aules amb finalitats didàctiques. Tot i així, la promoció de les TIC en l'àmbit de la gestió i en el didàctic també pot un procés que es plantegi de manera paral·lela. El consens i l'actitud col·lectiva de la direcció del centre i el professorat és, en aquest àmbit, fonamental.

A la pràctica hi ha moltes eines i moltes iniciatives que es poden fer amb les tecnologies digitals. Una d'elles, per exemple, pot ser el desenvolupament de la pàgina web del centre com a element de "cohesió i centralització" informativa i de l'activitat de l'institut, però a la vegada el web del centre pot ser l'espai on es puguin integrar iniciatives de caire més didàctic, com ara la revista digital de l'escola, un canal de ràdio o, fins i tot, la porta d'entrada a una plataforma virtual que el professorat pugui fer servir en la seva tasca didàctica. A continuació, podeu trobar una taula amb alguns exemples d'eines digitals i aplicacions concretes d'utilització en l'organització i la

gestió dels instituts. Són només una petita mostra del que podem fer servir en l'entorn de l'institut.

<i>Recurs</i>	<i>Aplicació</i>
Google.sites https://sites.google.com	Elaboració del web del centre i d'una revista digital.
Google.Calendar https://www.google.com	Gestió d'una agenda compartida.
Doodle http://doodle.com/	Eina per a la convocatòria de reunions col·lectives.
DropBox http://www.dropbox.com/	Eina d'emmagatzematge i gestió d'arxius en línia. Disc dur virtual.

4.2. Les TIC en la innovació didàctica

Són molts els textos i les experiències i les investigacions que han vist la llum en l'última dècada sobre l'ús de les TIC en els processos d'ensenyament i aprenentatge.

Aquest apartat pretén donar una mostra d'algunes eines i metodologies en què les TIC tenen un paper molt important i que poden resultar el camí o el medi per a fer innovació.

1) Les wikis i l'escriptura col·laborativa

Una wiki és bàsicament un lloc web que es pot compondre d'una o més pàgines. La característica principal és que la poden desenvolupar en línia un nombre diferent de persones d'una forma senzilla. Permet l'escriptura col·laborativa d'una manera molt senzilla a partir de la possibilitat d'editar i guardar el text des de qualsevol lloc on hi hagi una adreça Internet. És aquí on radica el potencial principal per a la innovació. Les wikis tenen un gran potencial didàctic, ja que amb la seva estructura i funcionament esdevenen una eina molt flexible, amb la qual el professorat pot fer diferents activitats, des d'un glossari fet entre tots els membres de la classe fins a l'escriptura

d'un llibre col·laborativament entre l'alumnat de diferents centres. La wiki és un element amb tantes possibilitats que el límit el posa la imaginació del docent.

Lectura recomanada

Veieu una explicació senzilla i divertida de què és una wiki i quina és la seva filosofia de creació:

Què és una wiki?: <http://www.youtube.com/watch?v=jlgk8v74lZg>

En aquest cas ens trobem amb un recurs d'Internet que ens permet fer coses que abans no podríem fer, per tant, trobem una oportunitat clara per a la innovació dins els plantejaments didàctics. Aquesta realment pot ser una de les qüestions clau a l'hora d'integrar les TIC a l'educació: reflexionar realment sobre allò que ens aporta, que resulta un valor afegit respecte del que abans hi havia i, per tant, quins plantejaments poden ser innovadors a partir del seu ús.

Un dels portals més coneguts de wikis és Wikispaces. Podeu saber fàcilment com funciona tècnicament una wiki revisant algun manual dels que hi ha penjats a la xarxa. Veieu, per exemple:

<http://docentesnextremadura.wikispaces.com/file/view/Manual+Wikispaces.pdf>

Només cal aprendre les qüestions tècniques més bàsiques per veure les grans possibilitats d'una eina com aquesta en la docència i la feina de l'orientador educatiu.

2) *WebQuest*

Durant un bon grapat d'anys les webquests s'han convertit en la metodologia més popular entre el professorat per a utilitzar les TIC a l'aula. Les webquests són activitats didàctiques amb una estructura pautaada, que plantegen a l'alumnat una tasca, un problema o un dilema, i li proposen un procés amb diferents activitats i recursos, la majoria d'ells digitals, per tal que l'alumnat, generalment en grup, pugui arribar a desenvolupar la tasca o solucionar el problema o dilema que es proposa.

Les webquests són innovadores segons el plantejament que tinguin. Encara que tenen una proposta d'estructura tancada, el que es pot fer mitjançant aquest tipus d'activitat també és molt ampli i la creativitat i la imaginació del professorat és qui hi posa límits. Les webquests són tan populars entre el professorat perquè permeten un procés bastant controlat per part del professor i a la vegada proposen a l'alumnat la navegació, cerca i reelaboració de la informació. No totes les webquests que es troben a la xarxa són recomanables. Aquí, el criteri del professor i també

l'assessorament de l'orientador, segons l'objectiu que tinguem en el moment de portar a la pràctica una webquest, són fonamentals.

Enllaços recomanats

Hi ha moltíssima informació a Internet sobre les webquests.

- Definició de webquest:
<http://es.wikipedia.org/wiki/WebQuest>
- Comunitat Catalana de webquest:
<https://sites.google.com/site/webquestcathome/>
- Curs de webquest:
<http://tecnologiaedu.uma.es/index.php/materiales/23-curso-de-webquest-un-recurso-educativo-para-su-uso-en-el-aula>

3) *Blogs*

El blog és l'altra de les eines més populars de la Web 2.0. També ha tingut molt d'èxit en l'entorn educatiu i se n'ha estès bastant l'ús. El blog és bàsicament un diari en format digital, però les aplicacions de blogs estan farcides de diferents aplicacions i elements que el complementen i el fan una eina molt potent. La imaginació de l'usuari i la seva capacitat per a donar format al blog té aquí un paper determinant. A la Xarxa podreu trobar diferents articles i webs que parlen dels blogs i concretament del seu ús educatiu. A continuació us posem un recull d'adreces on podreu aprofundir sobre aquesta qüestió.

Enllaços recomanats

Per a aprofundir en el coneixement de l'ús educatiu dels blogs consulteu els espais següents:

- Usos educatius dels blogs:
http://cv.uoc.edu/~ueees/tutorial_blog/cat/usos_educatius_del_blog.html
- Uso educativo de los blogs, presentación de Tiscar Lara:
<http://www.slideshare.net/tiscar/uso-educativo-de-los-blogs>
- Blogs y Educación – EDUCASTUR:
<http://blog.educastur.es/blogs-y-educacion/>
- EduBlogs:
<http://phobos.xtec.cat/crp-tarragones/zonatic-n/edublogs>

El blog pot resultar una eina molt útil per a millorar la comunicació del centre cap enfora i donar també la possibilitat que els membres de la comunitat educativa expressin en veu alta les seves idees i opinions en relació amb els diferents esdeveniments de l'Institut. En l'àmbit de l'aula, el blog es pot utilitzar, per exemple, per a informar les famílies de la feina que s'està fent, dels diferents continguts del currículum que s'estan treballant i de quines són les metodologies que es desenvolupen. Potser d'aquesta manera es pot contrarestar la sensació d'opacitat que moltes famílies perceben per part de l'escola i això, per si mateix, ja pot ser una innovació. No cal marcar una freqüència de comunicació molt alta, però sí que cal ser constant; d'aquesta manera crearem la cultura d'aquest tipus d'interacció entre escola i entorn i comunitat educativa. Des del punt de vista didàctic els blogs també tenen diferents usos. Sens dubte, l'expressió escrita al voltant de qualsevol temàtica és un element del currículum que amb els blogs es pot treballar perfectament i d'una forma molt imaginativa. Els estudiants poden sentir-se periodistes, experts, etc., i el més important, coneixeran una eina al seu abast que permet que siguin llegits arreu del món.

Enllaços d'ampliació

Per a complementar l'estudi d'aquest apartat podeu llegir:

- Martin Carnoy. Las TIC en la enseñanza: posibilidades y retos:
<http://www.uoc.edu/inaugural04/esp/carnoy1004.pdf>
- Miquel Àngel Prats. 30 actividades para utilizar las TIC en el aula:
http://www.docente.mendoza.edu.ar/documentos/tics_aula.pdf
- Manuel Area. Guía para usar ordenadores en el aula:
<http://webpages.ull.es/users/manarea/GuiaUsoTIC.pdf>
- Juan de Pablos, Pilar Colás, Teresa González. Factores facilitadores de la innovación con TIC en los centros escolares. Un análisis comparativo entre diferentes políticas educativas autonómicas:
http://www.revistaeducacion.mec.es/re352/re352_02.pdf

5. Bibliografia

Referències bibliogràfiques

Angulo, J. F. (2000). "Innovación, cambio y reforma: algunas ideas para analizar lo que está ocurriendo". A: J. F. Angulo; N. Blanco (coord.). *Teoría y desarrollo del currículum*. Màlaga: Ediciones Aljibe.

Bazarra, L.; Casanova, O.; García, J. (2004). *Ser profesor y dirigir profesores en tiempos de cambio*. Madrid: Narcea Ediciones.

Coronel, J. M. (1994). "Un modelo para facilitar el cambio en la escuela: el modelo CBAM". *Enseñanza* (vol. XII, pàg. 243-260). Article en línia
[\[http://e-spacio.uned.es/fez/eserv.php?pid=bibliuned:20435&dsID=modelo_facilitar.pdf\]](http://e-spacio.uned.es/fez/eserv.php?pid=bibliuned:20435&dsID=modelo_facilitar.pdf).

Escudero, J. M. i altres (1999). *Diseño, desarrollo e innovación del currículum*. Madrid: Síntesis Educación.

Fullan, M.; Stiegelbauer, S. (1991). *The new meaning of Educational Change*. Nova York: Teachers College Press.

Marcelo, C. (1996). *Innovación educativa, asesoramiento y desarrollo profesional*. Madrid: CIDE-Ministerio de Educación y Ciencia.

Paredes, J.; de la Herrán (coords.); Santos, M.; Carbonell, J. L.; Gairín, J. (2009). *La práctica de la innovación educativa*. Madrid: Síntesis.

Rivas Navarro, M. (2000). *Innovación educativa. Teoría, proceso y estrategias*. Madrid: Síntesis.

Sancho, J. M.; Hernández, F. (1993). "La comprensión de la cultura de las innovaciones educativas como contrapunto a la homogeneización de la realidad escolar". *Congreso Internacional de la Coruña*. Mimeo.

Sancho, J. M.; Hernández, F.; Carbonell, J.; Tort, T.; Simó, N.; Sánchez, E. (1998). *Aprendiendo de las innovaciones en los centros*. Barcelona: Octaedro.

Santos, M. A. (2009). "Equipos directivos e innovación". A: J. Paredes; de la Herrán (coords.); M. Santos; J. L. Carbonell; J. Gairín. *La práctica de la innovación educativa*. Madrid: Síntesis.

Enllaços complementaris

Blog de Larry Cuban:

<http://larrycuban.wordpress.com/>

Miguel Ángel Santos Guerra:

<http://www.youtube.com/watch?v=GqFnX1c86ps&feature=related>

Estrategias para la innovación educativa (duración - mesa redonda):

<http://www.youtube.com/watch?v=6WsTD6Kqf0w>

Palomo, R.; Ruiz, J.; Sánchez, J. *Las TIC como agentes de innovación educativa:*

<http://tecnologiaedu.us.es/nweb/htm/pdf/agentes.pdf>

School innovation: pathway to the knowledge society:

<http://www.dest.gov.au/NR/rdonlyres/02A63A32-B977-485C-A814-ECD9C043690A/4510/report.pdf>

Futurelab- Innovation in Education:

<http://www.futurelab.org.uk/>

Innovación educativa – Investigación/acción:

<http://www.recursoseees.uji.es/fichas/fc8.pdf>

Instituto de Tecnología Educativa del Ministerio de Educación:

<http://www.ite.educacion.es/>

Moreno Bayardo, M. G. "Investigación e innovación educativa", *Revista de Educación y Cultura:*

<http://www.latarea.com.mx/articu/articu7/bayardo7.htm>

Portal Innova (educación en red):

<http://portalinnova.org>

Redined- Red de bases de datos de información educativa: investigación, innovación, recursos y revistas de educación:

<http://www.redined.mec.es/menu.php?idioma=es>

Schmelkes, S. (2001). *La investigación en la innovación educativa:*

http://bibliotecadigital.conevyt.org.mx/colecciones/redepja/Doc_1.pdf

Rimari Arias, W. *La innovación educativa: un instrumento de desarrollo:*

http://www.uaa.mx/direcciones/dgdp/defaa/descargas/innovacion_educativa_octubre.pdf

Vinyetes sobre innovació educativa:

<http://issuu.com/educacontic/docs/tiras2009/9>